

JÄRNÅLDERSGRAVFÄLTET I BYESTAD

ETT par kilometer öster om Vetlanda och strax nordväst om Emån ligger Byestadsgravfältet. Det är Smålands största gravfält och omfattar 325 synliga gravar varav 172 runda stensättningar, 144 högar, sex treuddar, två klumpstenar och en sexudd. Gravfältet kan dateras till yngre järnålder, cirka 400 – 1050 e Kr.

Vid en husbyggnation 1944 förstördes ett par gravhögar på gravfältet. I samband med detta tillvaratogs husbyggaren själv en del föremål såsom brända ben, fragment av ett lerkärl och del av ett hästbetsel. Fynden kom till länsmuseets kännedom först flera år senare. Den döde hade av de brända benen att döma kremerats och hästbetslet tyder på att den gravlagde har haft en häst och kanske varit en ryttare. Betslet dateras till vikingatid, det vill säga omkring 800–1050 e Kr. Gravfältet ingår i Riksintresse för kulturmiljövård.

Gravfältet som i alla tider sannolikt varit väl känt i bygden finns medtaget på en karta från 1693 som ingår i Erik Dahlbergs planschverk "Suecia Antiqua et Hodierna". Den mycket ovanliga sexudden finns även som en kopia på det pedagogiska gravfältet i Jönköpings stadspark. Treuddar brukar tolkas gravar, framför allt om de ligger på gravfält. Ensamliggande treuddar har ofta visat sig vara fyndtomma vid arkeologiska utgrävningar så därför finns även andra tolkningar. En tanke är att de symboliserade världsträdet Yggdrasils tre rötter. Söder om gravfältet finns rester av äldre vägar.

Gravfältets storlek tyder på en förhållandevis stor by under yngre järnålder. Ortnamnet Byestad betyder "plats för försvunnen gård eller by" och troligtvis flyttade byn till ett annat läge under övergången till medeltid. Det finns fem andra gårdar eller områden i länet som kallas Bye- eller Byastad, vilka intressant nog också ligger i Njudungs Östra härad.

Del av vikingatida hästbetsel påträffat vid husbygge på 1940-talet. Foto Jönköpings läns museum.

Detalj ur gravkarta med den extraordinära sexudden i mitten, upprättad 1938 av Nils Gillgren och Anders Lindahl. Gravfältet har ursprungligen varit betydligt större men skadats av grustäkter och vägar. Karta: Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm (Arkivsök).

Del av gravfältet i Byestad - Smålands största med drygt 320 synliga gravar. Foto Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 106

Fornlämning: L1973:9462

HITTA HIT

Ligger strax öster om Vetlanda. Kör Flugebyvägen mot öster, sväng vänster in på Tångvägen och direkt till höger några hundra meter på Byestadsvägen.

Koordinater:

N 6364751, E 507324 (SWE-REF 99 TM) // 57°25'31.6"N 15°07'19.1"E (WGS84)

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Länsmuseet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgrändar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställena varierar. En del är välskyltade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

